

2.3. RESPOSTA A LA INTERVENCIÓ: INTENSITAT DE MESURES I SUPORTS

Els centres han de planificar les mesures i els suports educatius a partir de l'observació del progrés dels alumnes i de les seves necessitats, a fi de donar a cadascú la intensitat de suport adequada per millorar-ne el nivell competencial.

Les **mesures** per a l'atenció educativa són les accions i actuacions organitzades pels centres destinades a reduir les barreres de l'entorn educatiu que poden obstaculitzar el progrés de tots els alumnes, a prevenir les dificultats d'aprenentatge i a assegurar un millor ajustament entre les capacitats dels alumnes i el context d'aquest aprenentatge.

Els **suports** són els recursos personals, materials i tecnològics i els ajuts contextuals i comunitaris que els centres utilitzen per aconseguir que les mesures planificades siguin efectives i funcionals.

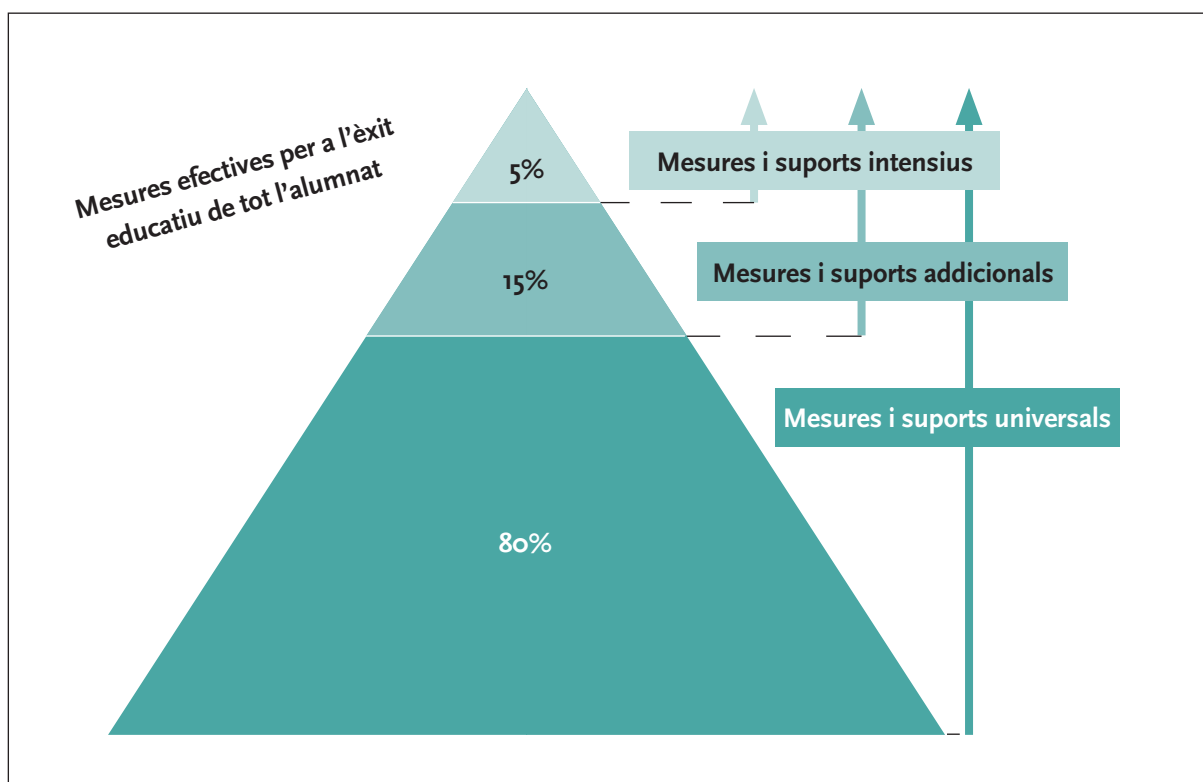
Els suports han de fomentar l'autonomia per permetre a l'alumne l'accés al currículum, han d'adaptar-se d'una manera flexible a les seves necessitats i fortaleces i també a les del context, i han de possibilitar la disminució o retirada de la intensitat del suport com a objectiu prioritari.

La planificació de l'atenció a l'alumne a partir de la intensitat de mesures i suports parteix del model de "Resposta a la intervenció" (RTI), que és un procés estructurat i sistèmic per donar resposta a les necessitats de tots els alumnes en funció de tres components bàsics:

1. Proporcionar a tots els alumnes una atenció educativa universal d'alta qualitat.
2. Establir un sistema d'avaluació universal que permeti la identificació i intervenció precoces dirigides a alumnes en risc d'obtenir resultats limitats en el seu procés d'aprenentatge. L'objectiu és proporcionar suports adequats i efectius per garantir-ne el progrés.
3. Avaluar l'efectivitat de la intervenció segons el progrés dels alumnes amb l'objectiu d'introduir modificacions per millorar la qualitat de la proposta pedagògica.

La "Resposta a la intervenció" és un continu en la planificació de les intervencions, els suports i les mesures d'atenció educativa, tant pel que fa als aprenentatges com a la regulació del comportament. A la base hi ha les intervencions universals dirigides a tots els alumnes del centre, a les quals responen favorablement la majoria. En un segon nivell es dissenyen mesures i suports addicionals estratègicament dirigits als alumnes en situació de risc o amb necessitat de suport temporal. En un tercer nivell, les mesures i els suports intensius es dirigeixen als alumnes per als quals les mesures universals i addicionals són insuficients.

La idea central del model de "Resposta a la intervenció" és identificar els efectes de la interacció dels alumnes amb el context d'aprenentatge, el currículum i les metodologies per introduir canvis en aquest context que n'afavoreixin l'aprenentatge; no se centra, només, a buscar, en els alumnes, les causes que fan que aquests no progressin en el seu aprenentatge de la forma esperada.

Les mesures i els suports universals han de ser per al 100% dels alumnes. El 20% dels alumnes necessitaran mesures i suports addicionals i intensius.

2.3.1. Mesures i suports universals

Les mesures i els suports universals són els que s'adrecen a tots els alumnes, a partir del que estableixen el Decret 119/2015 d'ordenació dels ensenyaments de l'educació primària, i el Decret 187/2015 d'ordenació dels ensenyaments de l'educació secundària.

Es recullen en el projecte educatiu del centre i en les seves normes d'organització i funcionament i han de quedar concretats en el Pla d'acollida de l'alumnat i del professorat, en el Pla d'acció tutorial i en les programacions d'aula.

S'inclouen en aquest apartat les mesures i els suports que fan referència a aspectes generals de l'atenció a la diversitat que incideixen sobre la totalitat dels alumnes o en l'organització general dels recursos del centre, ja que els acords i les actuacions que se'n deriven són especialment rellevants per a l'èxit educatiu dels alumnes i els grups més vulnerables.

Les mesures i els suports universals han de permetre flexibilitzar el context d'aprenentatge, proporcionar als alumnes estratègies per minimitzar les barreres de l'entorn, i garantir la convivència i el compromís de tota la comunitat educativa.

Els apliquen tots els professionals del centre de manera coordinada i des de la coresponsabilitat.

Les estratègies i actuacions educatives impulsades en l'actualitat pel Departament d'Ensenyament, i constituïdes en referents unívocs, tracten les condicions i els criteris per avançar cap a l'educació per a tothom i per afavorir el desenvolupament de centres inclusius. Destaquem les mesures que es consideren universals segons els criteris d'aquests referents:

- Quant als centres educatius: l'estructura flexible del centre, l'ensenyament col·laboratiu, el desenvolupament de l'orientació inclusiva, el Pla d'atenció a la diversitat, la composició heterogènia de l'alumnat.

- Quant a l'atenció a la diversitat en l'aula: l'aprenentatge cooperatiu, la resolució participativa dels problemes relacionals i dels conflictes, l'ensenyament multinivell, les mesures facilitadores de l'atenció a la diversitat a l'aula amb una orientació inclusiva (la docència compartida, la tutoria entre iguals, els suports tecnològics, el treball per racons i els tallers dins l'aula, els tallers/activitats internivells i el treball en petits grups dins l'aula...).

Altres mesures i suports universals i transversals que faciliten l'èxit educatiu de tots els alumnes són els projectes d'educació emocional, d'educació en valors, el servei comunitari, l'aprenentatge i servei, la tutoria personalitzada, etc.

També són efectives les mesures metodològiques següents: l'entrenament de l'habilitat expositiva i comunicativa, els aprenentatges basats en la resolució activa de problemes, el treball interdisciplinari (la globalització de continguts, els centres d'interès, el treball per projectes...).

D'altra banda, hi ha mesures organitzatives i d'accés al currículum: l'organització del grup classe en subgrups heterogenis, el treball en parelles, els grups de debat, la tutoria assembleària...

2.3.2. Mesures i suports addicionals

Les mesures i els suports addicionals permeten ajustar la resposta educativa de forma flexible, preventiva i temporal, focalitzant la intervenció educativa en aquells aspectes del procés d'aprenentatge que poden comprometre l'avenç personal i escolar d'alguns alumnes.

Aquestes mesures han de vincular-se a les mesures i els suports universals previstos al centre i cercar la màxima participació en les situacions educatives del centre i de l'aula.

El centre determina les mesures i els suports addicionals a partir de la detecció de les necessitats dels alumnes per part del tutor i l'equip docent, i aquests es coordinen a través de la Comissió d'Atenció a la Diversitat.

La concreció de les mesures i els suports ha de quedar recollida en els documents del centre, en les programacions d'aula i, si escau, en els plans individualitzats (PI). En aquests ha de constar una previsió temporal de les mesures i els suports, i en la planificació cal preveure els indicadors d'avaluació que n'orientaran la retirada.

Tots els docents del centre tenen la responsabilitat de proporcionar les mesures i els suports addicionals que els alumnes necessitin. Aquesta intervenció pot estar orientada pels mestres especialistes d'educació especial, els mestres especialistes d'audició i llenguatge, els mestres de pedagogia terapèutica, els professors d'orientació educativa i els tutors d'aula d'acollida.

Aquests especialistes col·laboren en l'avaluació funcional de les necessitats de suport educatiu dels alumnes, en la planificació d'estratègies pedagògiques eficaces, en la provisió de suport per optimitzar la gestió i el funcionament de l'aula, en la proposta d'adaptacions metodològiques personalitzades i en el treball amb famílies.

Els professionals d'atenció educativa també participen en la implementació de mesures i suports addicionals, i complementen les funcions dels tutors i altres especialistes pel que fa a la planificació, l'aplicació i l'avaluació de la resposta educativa.

Entre les mesures i els suports addicionals es considera:

- El suport escolar personalitzat (SEP)
- El programa intensiu de millora (PIM)
- Els programes de diversificació curricular (PDC)
- L'aula d'acollida
- El suport lingüístic i social

- El projecte Promoció del poble gitano a Catalunya
- L'atenció domiciliària
- Les aules hospitalàries
- Els hospitals de dia per a adolescents (HDA)
- Les unitats docents de centres educatius del Departament de Justícia
- Les unitats docents en centres de la Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència (DGAIA)

A) EL SUPORT ESCOLAR PERSONALITZAT (SEP) PER A L'EDUCACIÓ PRIMÀRIA

La Resolució d'11 de juny de 2013 de la Direcció General d'Educació Infantil i Primària, que ordena l'organització del suport escolar personalitzat, defineix el suport escolar personalitzat com un suport flexible, temporal i preventiu, per atendre els diversos ritmes d'aprenentatge dels alumnes i que ofereix un suport individual o en petit grup a aquells alumnes que el necessiten.

Aquest suport, desenvolupat en l'*Ofensiva de país a favor de l'èxit escolar (2012-2018)*, pretén aconseguir que tots els alumnes desenvolupin al màxim els seus aprenentatges amb activitats addicionals, dins o fora de l'aula, segons escaigui, i dirigides a grups d'alumnes o a alumnes individuals que, en algunes àrees o en aspectes conductuals, puguin manifestar dificultats o talents específics.

Cal començar la intervenció tan bon punt s'identifiquen les necessitats de suport, atès que l'actuació preventiva és la que té més possibilitats d'èxit, i s'han de preveure en la planificació els indicadors d'avaluació que n'orientaran la retirada.

B) EL PROGRAMA INTENSIU DE MILLORA (PIM) PER A L'EDUCACIÓ SECUNDÀRIA OBLIGATÒRIA (ESO)

El Programa intensiu de millora el desenvolupa la Resolució de 7 de maig de 2014 per la qual es donen instruccions per a l'organització d'aquest Programa adreçat a l'alumnat de 1r i 2n curs d'educació secundària obligatòria en els centres educatius públics.

Es tracta d'una mesura específica i temporal d'atenció a la diversitat per promoure la consolidació de les competències bàsiques de primària, i la millora progressiva de les competències establertes en l'àmbit lingüístic (català i castellà) i en l'àmbit matemàtic.

A fi de dur-lo a terme, cal intensificar la dedicació horària lectiva dels alumnes en aquests àmbits i aplicar metodologies que afavoreixin un aprenentatge personalitzat i adequat a les seves necessitats educatives.

C) ELS PROGRAMES DE DIVERSIFICACIÓ CURRICULAR (PDC) PER A L'EDUCACIÓ SECUNDÀRIA OBLIGATÒRIA

Els programes de diversificació curricular s'adrecen als alumnes de 3r i 4t d'ESO i tenen com a finalitat afavorir que els alumnes que ho requereixin puguin assolir els objectius i les competències clau de l'etapa, mitjançant una organització de continguts i matèries del currículum diferent de la que s'estableix amb caràcter general, i amb una metodologia específica i personalitzada.

D) L'AULA D'ACOLLIDA

L'aula d'acollida és una estratègia organitzativa i metodològica per atendre l'alumnat nouvingut quan s'incorpora al sistema educatiu de Catalunya. Té una doble finalitat: en primer lloc que l'alumne se senti ben atès i valorat en els aspectes emocionals i, en segon lloc, que disposi de les eines bàsiques per iniciar en el nou context, al més aviat possible i en les millors condicions, el seu procés d'ensenyament-aprenentatge.

El centre educatiu és el responsable, juntament amb l'equip docent, de l'acolliment, de la planificació de l'itinerari educatiu i del seguiment del procés d'aprenentatge de l'alumnat nouvingut, i l'aula ordinària n'és l'espai de referència. Per tant, amb independència que el centre disposi d'una aula d'acollida, s'han d'activar tots els recursos personals, didàctics, metodològics i organitzatius del centre per tal de garantir l'èxit escolar i la igualtat d'oportunitats dels alumnes nouvinguts.

E) EL SUPORT LINGÜÍSTIC I SOCIAL

El suport lingüístic i social s'adreça als alumnes de procedència estrangera que, incorporats plenament a l'aula ordinària, necessiten suports específics per seguir l'aprenentatge de les àrees.

La finalitat d'aquest recurs és facilitar el treball de les àrees i el domini de la llengua, i té com a marc curricular de referència el mateix que s'estableix al projecte educatiu per a la resta d'alumnes de la seva edat o del seu grup ordinari, si bé prioritza els aspectes que afavoreixen l'adquisició de les habilitats comunicatives.

F) EL PROJECTE DE PROMOCIÓ ESCOLAR DEL POBLE GITANO A CATALUNYA

El projecte de Promoció escolar del poble gitano vol facilitar l'escolarització plena de l'alumnat gitano a Catalunya en les diferents etapes del sistema educatiu de Catalunya mitjançant la prevenció, la diagnosi i l'actuació precoç contra l'absentisme, i contribuir a l'èxit escolar i a la promoció sociolaboral de l'alumnat gitano.

A fi de desenvolupar el projecte, es compta amb la figura del promotor escolar, un professional membre del poble gitano que coneix els elements configuradors de la identitat d'aquest poble i actua com a referent positiu.

G) L'ATENCIÓ DOMICILIÀRIA

L'atenció domiciliària és un suport per als alumnes que pateixen malalties prolongades en períodes de convalescència superiors als 30 dies, a fi que puguin rebre atenció educativa al domicili familiar per part del professorat del Departament d'Ensenyament.

El tutor o la tutora del centre on està matriculat l'alumne fa el seguiment de l'evolució i els aprenentatges.

El procediment està regulat per la Resolució EDU/3699/2007 de 5 de desembre, per la qual s'aproven les instruccions per establir el procediment a fi que l'alumnat que pateixi malalties prolongades pugui rebre atenció educativa domiciliària per part del professorat del Departament d'Ensenyament.

H) LES AULES HOSPITALÀRIES

Els infants o joves que a causa d'una malaltia requereixen una hospitalització i no puguin seguir temporalment els estudis en el seu centre educatiu, poden rebre atenció educativa a les aules hospitalàries dels hospitals generals amb llits de pediatria, on se'ls ofereixen activitats específiques adaptades a l'estat clínic i al temps d'estada. L'objectiu d'aquesta atenció és fomentar el desenvolupament integral, donar continuïtat al procés d'aprenentatge i facilitar el retorn a l'escola un cop hagin rebut l'alta mèdica.

Els docents de les aules hospitalàries concreten amb el tutor o la tutora de l'alumne la proposta curricular per al període d'hospitalització i, si escau, per al període d'atenció domiciliària. La seva actuació es basa en aquesta proposta tenint en compte la flexibilitat que la situació demana.

I) ELS HOSPITALS DE DIA PER A ADOLESCENTS (HDA)

Els hospitals de dia per a adolescents són unitats assistencials d'hospitalització parcial amb diferents recursos terapèutics i educatius —entre els quals la unitat docent—, on s'atenen adolescents en situació de crisi i a qui no els és suficient el règim ambulatori. L'atenció educativa a l'aula de l'hospital de dia té per objectiu garan-

tir la continuïtat dels processos d'ensenyament-aprenentatge i evitar la desvinculació d'aquests adolescents del sistema educatiu.

J) LES UNITATS DOCENTS EN ELS CENTRES EDUCATIUS DE JUSTÍCIA JUVENIL

Les unitats docents dels centres de la Direcció General d'Execució Penal a la Comunitat i de Justícia Juvenil tenen com a finalitat garantir l'atenció educativa dels menors i joves d'entre 14 i 18 anys (i excepcionalment fins als 23) que, com a conseqüència del règim d'internament o per altres mesures judicials, no poden assistir als centres docents.

K) LES UNITATS DOCENTS DELS CENTRES RESIDENCIALS DE LA DIRECCIÓ GENERAL D'ATENCIÓ A LA INFÀNCIA I L'ADOLESCÈNCIA (DGAIA)

Aquestes unitats docents tenen com a finalitat garantir el dret a un ensenyament bàsic obligatori i gratuït als infants i adolescents en situació d'alt risc social o desemparats, i que no poden assistir, transitòriament, als centres escolars.

L'atenció educativa de les unitats docents és un dels recursos de què disposen els centres residencials. Aquestes unitats tenen com a objectiu millorar la integració escolar i facilitar la posterior inserció laboral d'aquests menors. S'hi imparteixen ensenyaments bàsics i formació acadèmica i professional.

2.3.3. Mesures i suports intensius

Les mesures i els suports intensius són específics per als alumnes amb necessitats educatives especials, estan adaptats a la seva singularitat i permeten ajustar la resposta educativa de forma extensa, amb una freqüència regular i, normalment, sense límit temporal.

L'aplicació de qualsevol mesura o recurs intensiu ha de cercar la màxima participació de l'alumne en les situacions educatives del centre i de l'aula, i ha de vincular-se a les mesures i els suports universals i addicionals previstos al centre.

Les mesures i els suports intensius es proposen a partir de l'avaluació psicopedagògica que fonamenta el dictamen d'escolarització o l'informe de reconeixement de necessitats educatives especials elaborat per l'equip d'assessorament i orientació psicopedagògica (EAP), en col·laboració amb els mestres i el professorat del centre, els pares o tutors legals i l'alumne i, si escau, altres especialistes.

L'aplicació de mesures i suports intensius comporta l'elaboració prèvia d'un **pla individualitzat (PI)**, en el qual s'han de concretar els objectius, els professionals implicats que s'han de coordinar, les adaptacions metodològiques i els indicadors de seguiment del progrés que permetin avaluar-ne l'eficàcia i fer-hi els reajustaments necessaris.

Les mesures i els suports són aplicats pels docents especialistes i el personal d'atenció educativa en coordinació amb l'equip docent, i, si escau, amb els serveis educatius i altres agents de l'entorn, sota la supervisió de la direcció del centre.

Entre les mesures i els suports intensius es consideren:

- Les unitats de suport als alumnes amb necessitats educatives especials (USEE)
- Les unitats d'audició i llenguatge (UAL)
- Les unitats d'escolarització compartida (UEC)
- Les aules integrals de suport (AIS/UME/UTE)

- Els centres d'educació especial proveïdors de serveis i recursos (CEEPSIR)
- Els centres d'educació especial (CEE)

A) LES UNITATS DE SUPORT ALS ALUMNES AMB NECESSITATS EDUCATIVES ESPECIALS (USEE)

Les unitats de suport als alumnes amb necessitats educatives especials són dotacions extraordinàries de professionals que s'incorporen a les plantilles d'escoles i instituts com a recursos intensius i conjunturals per atendre els alumnes amb necessitats educatives especials que ho necessitin.

Els professionals d'aquestes unitats, en coordinació amb el tutor o la tutora i la resta de l'equip docent, atenen alumnes amb necessitats educatives especials derivades de limitacions molt significatives —tant en el funcionament intel·lectual com en la conducta adaptativa— que requereixen, al llarg de tota l'escolaritat, mesures i suports intensius per poder relacionar-se, participar i aprendre en els entorns ordinaris del centre i de la comunitat on viuen.

L'atenció a aquests alumnes no queda restringida als professionals de suport intensiu, sinó que comporta la revisió de les estratègies didàctiques i metodològiques a l'aula ordinària i d'organització del centre.

Les unitats de suports als alumnes amb necessitats educatives especials esdevenen, doncs, un recurs per al centre, que se suma als suports universals i addicionals per a la inclusió.

B) LES UNITATS D'AUDICIÓ I LLENGUATGE (UAL)

Les unitats d'audició i llenguatge són dotacions extraordinàries que s'incorporen a les plantilles d'escoles i instituts com a recursos intensius i conjunturals per als alumnes amb discapacitat auditiva severa i pregona que requereixen un equipament singular i una especialització professional.

C) LES UNITATS D'ESCOLARITZACIÓ COMPARTIDA (UEC)

Les unitats d'escolarització compartida són programes de diversificació curricular específics per a alumnes amb inadaptació al medi escolar i risc d'exclusió social.

L'objectiu d'aquests programes és afavorir l'assoliment de les competències clau de l'etapa i garantir la continuïtat de la formació, amb una metodologia que motivi els alumnes per retornar-los la confiança en les possibilitats d'èxit personal, reforçar-ne els aprenentatges i evitar-ne l'abandonament escolar.

Aquests programes tenen una organització en la qual els continguts propis de l'etapa es treballen en relació amb activitats de tipus pràctic que es vinculen a diferents oficis.

A fi de garantir la coherència i complementarietat de les actuacions, cal que abans de l'inici de curs l'equip docent del centre on està escolaritzat l'alumne i els professionals de la unitat d'escolarització compartida, conjuntament amb l'EAP si escau, concretin el treball a realitzar amb l'alumne a partir de la definició del seu pla individualitzat.

D) LES AULES INTEGRALS DE SUPORT (AIS)

Les aules integrals de suport proporcionen atenció integral —educativa i terapèutica—, temporal i intensiva als alumnes —en edat escolar obligatòria— d'escoles i instituts amb necessitats educatives especials derivades de trastorns mentals o trastorns greus de conducta.

Les aules integrals de suport depenen administrativament de centres d'educació especial o de centres ordinaris, però han d'estar en espais independents i funcionar de manera autònoma. Compten amb un equip de pro-

professionals del Departament d'Ensenyament i del Departament de Salut i són l'evolució de les actuals unitats medicoeducatives (UME) i les unitats terapeuticoeducatives (UTE).

El pla individualitzat de l'alumne inclou les actuacions educatives, les terapèutiques i els indicadors d'avaluació, que són revisats de manera sistemàtica pels professionals de l'equip de l'aula integral de suport, amb la participació de l'alumne i la seva família.

E) ELS CENTRES D'EDUCACIÓ ESPECIAL PROVEÏDORS DE SERVEIS I RECURSOS (CEEPSIR)

D'acord amb l'article 81.4 de la Llei d'educació, els centres d'educació especial poden desenvolupar programes específics de suport a l'escolarització dels alumnes amb necessitats educatives especials als centres ordinaris, com a proveïdors de serveis i programes específics de suport, en coordinació amb els serveis educatius.

Els programes específics de suport al sistema educatiu inclusiu poden ser de dos tipus:

1. De col·laboració en l'atenció directa als alumnes amb necessitats educatives especials, en coordinació amb el tutor o la tutora i l'equip docent de l'alumne.
2. D'aplicació de programes d'estimulació de la comunicació i el llenguatge, les habilitats adaptatives, l'auto-regulació emocional o altres.

F) ELS CENTRES D'EDUCACIÓ ESPECIAL (CEE)

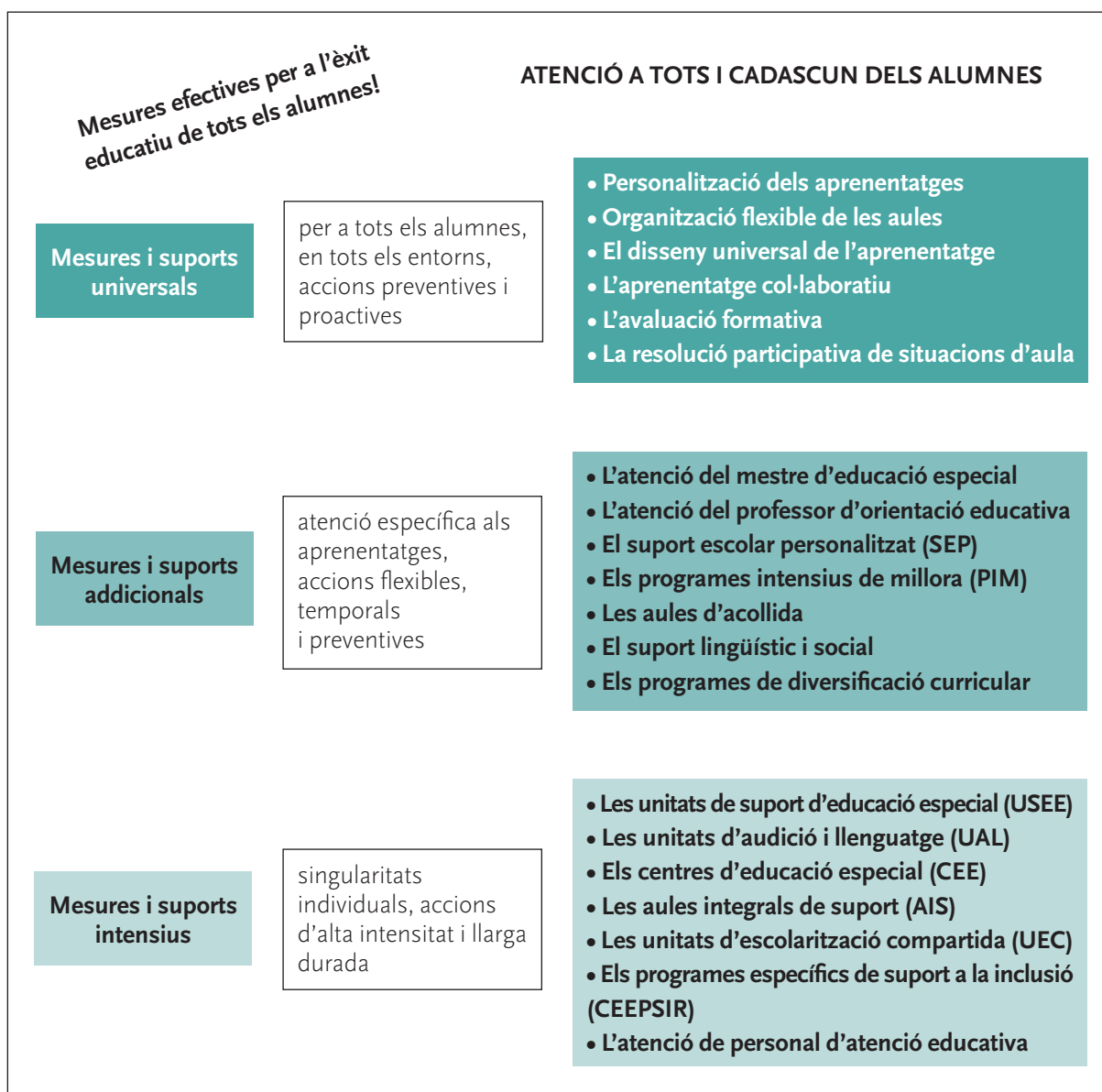
Els centres d'educació especial proporcionen una elevada intensitat de suport educatiu, de mesures organitzatives, metodològiques i curriculars altament personalitzades per donar una resposta educativa a l'alumnat amb necessitats educatives especials derivades de limitacions severes i profundes del funcionament intel·lectual i de la conducta adaptativa, que requereixen mesures i suports que no es poden oferir en centres ordinaris.

Els centres d'educació especial poden impartir ensenyaments bàsics, des del segon cicle d'educació infantil fins als ensenyaments postobligatoris de caire professionalitzador i els ensenyaments de transició a la vida adulta fins als 21 anys (habilitats personals i socials), i es poden especialitzar en l'atenció als alumnes d'una determinada etapa educativa.

En qualsevol cas, els centres d'educació especial han de facilitar itineraris adaptats als diferents ritmes i possibilitats d'aprenentatge de l'alumnat, amb una organització que permeti les adaptacions i les mesures necessàries per fer efectiu el principi d'inclusió.

En els processos d'orientació tenen en compte les habilitats, les capacitats i els interessos dels alumnes i es desenvolupen dins de les xarxes educatives, sanitàries i sociolaborals dels territoris, tot vetllant per l'acompanyament dels pares dels alumnes o tutors legals.

2.4. IDENTIFICACIÓ DE LES NECESSITATS ESPECÍFIQUES DE SUPORT EDUCATIU

L'avaluació és una part integrant del procés d'aprenentatge de tot alumne. Té una funció reguladora de tot el procés, ja que permet al docent decidir i adaptar les estratègies pedagògiques a les característiques de cadascun dels alumnes i constatar-ne el progrés a mesura que avança en els aprenentatges.

Si alguna cosa evidencia l'avaluació és la diversitat de l'alumnat. L'aplicació dels criteris d'avaluació permet identificar les necessitats de suport de cada alumne i el camí que hem de recórrer.

L'avaluació psicopedagògica és un procés que s'inicia a partir de la demanda de detecció de necessitats de suport educatiu d'un alumne, que es duu a terme en el context educatiu, amb la col·laboració dels docents i d'altres agents educatius implicats.

L'avaluació psicopedagògica té per finalitat la identificació de les fortaleses i competències de l'alumne, de les barreres que li dificulten l'aprenentatge, així com l'orientació en la presa de decisions sobre la resposta educativa que més afavoreixi el seu desenvolupament personal i d'aprenentatge.

L'avaluació psicopedagògica la realitza l'equip d'assessorament i orientació psicopedagògica (EAP) o l'orientador de centre, o bé tots dos de forma conjunta, i compta amb la col·laboració, la complicitat i el consentiment de la família i del mateix alumne.

És important que cada centre estableixi els procediments i els mecanismes per gestionar les demandes d'avaluació psicopedagògica. Tanmateix, la Comissió d'Atenció a la Diversitat (CAD) esdevé fonamental com a espai que articula les mesures i els suports, promou l'intercanvi i la reflexió, facilita la prioritització de les demandes i dona sentit i regularitat a tot aquest procés.

Les accions educatives que el centre ha dut a terme per donar resposta a les necessitats de l'alumne en seran els antecedents i formaran part del procés d'avaluació psicopedagògica que s'inicia en el moment de la demanda. Des del primer moment, és un procés compartit entre els diferents professionals, la família i l'alumne.

L'avaluació psicopedagògica s'articula a partir de l'anàlisi i la recollida d'informació rellevant sobre el funcionament de l'alumne en interacció amb el context educatiu i sobre la interpretació dels diferents components i sistemes —alumne, família, centre i entorn— que intervenen en el procés educatiu i d'aprenentatge.

Aquesta recollida i anàlisi d'informació comprèn:

- Informació rellevant sobre el desenvolupament personal i social de l'alumne, la seva capacitat de comunicació i de relació amb els altres, i el nivell d'assoliment de les competències bàsiques, amb la utilització d'una varietat d'eines qualitatives i participatives.
- L'evolució escolar, la intensitat de les mesures i els suports rebuts, i les orientacions per planificar la resposta educativa.
- Les avaluacions, diagnòstics i orientacions dels equips destinats a l'atenció als infants i adolescents i d'altres professionals col·legiats.
- La interpretació de les dades recollides.
- La reflexió conjunta amb els professionals (en el marc de la CAD), la família i l'alumne, si l'edat ho permet, per construir la resposta educativa en col·laboració i coresponsabilitat.

Formen part del procés d'avaluació psicopedagògica totes les actuacions vinculades a la devolució, al contrast de tot allò que s'ha valorat i recollit amb tots els agents implicats, el centre, la família i l'alumne.

Cal entendre tot aquest camí com un procés de reflexió del centre i d'acompanyament mutu de tots els agents implicats en el procés.

L'avaluació psicopedagògica ha de considerar moments específics de revisió i d'actualització. Especialment a l'inici de cada etapa i quan l'evolució personal i educativa de l'alumne o el seu context educatiu ho requereixin.

2.5. ALUMNES AMB NECESSITATS ESPECÍFIQUES DE SUPORT EDUCATIU

El sistema inclusiu promou l'atenció educativa a tots els alumnes; amb aquest objectiu, l'article 81 de la Llei d'educació estableix que els projectes educatius dels centres han de considerar els elements curriculars, metodològics i organitzatius per a la participació de tots els alumnes en els entorns escolars ordinaris, independentment de llurs condicions i capacitats.

Tanmateix incideix, de forma concreta, en aquells grups d'alumnes que manifesten necessitats específiques de suport educatiu, i fixa criteris d'organització pedagògica en funció d'aquestes necessitats i el tipus d'atenció: a) alumnes amb necessitats educatives especials, b) alumnes que s'han incorporat tardanament al sistema educatiu, i c) alumnes que tenen necessitats específiques derivades de situacions socioeconòmiques especialment desfavorides.

D'altra banda, l'article 82 fixa els criteris d'organització dels centres per a atendre els alumnes amb trastorns d'aprenentatge o de comunicació relacionats amb l'aprenentatge escolar, i el 83 se centra en els criteris d'organització pels quals s'han d'atendre els alumnes amb altes capacitats.

Les necessitats específiques de suport educatiu s'identifiquen i s'avaluen considerant el funcionament de l'alumne dins el seu context educatiu, independentment de la seva condició personal i social, amb l'objectiu de proporcionar-li els suports necessaris per afavorir-ne l'aprenentatge en condicions d'equitat.

La descripció de les necessitats de suport educatiu s'ha de basar en les àrees de fortaleses de l'alumne, les competències prèviament adquirides i la modalitat d'aprenentatge més eficaç (visual, auditiva, cinestèsica), els reptes i desafiaments curriculars als quals s'enfronta i les condicions personals o socials que interfereixen en la seva capacitat d'aprendre.

La necessitat de garantir la inclusió de tots els alumnes fa necessària una tasca que, sovint, sembla contradictòria amb el sistema inclusiu: designar i definir les categories de necessitats de suport educatiu. Aquestes categories i definicions no defineixen la persona, defineixen condicions temporals o permanents en què es troba la persona.

Les discapacitats i els trastorns de desenvolupament han de ser considerats des del model social, abordats des del mateix currículum i dedicant-hi esforços per garantir que l'alumne pot accedir i participar en totes aquelles activitats que resulten imprescindibles per al seu desenvolupament i aprenentatge en societat.

A continuació s'inclou una breu definició d'aquestes categories i es destaquen, especialment, aquells aspectes de la funcionalitat de l'alumne que han d'orientar els ajustaments dels entorns d'aprenentatge.

1. NECESSITATS EDUCATIVES ESPECIALS

Es considera necessitat educativa especial el decalatge que es produeix entre les capacitats de l'alumne i les exigències del context. Aquest decalatge afecta substancialment el desenvolupament i l'aprenentatge, i s'associa a discapacitats físiques, intel·lectuals o sensorials, a trastorns de l'espectre autista, a trastorns mentals, a trastorns greus de conducta, a malalties degeneratives greus o a malalties minoritàries. Sorgeix de la interacció entre les condicions personals de l'alumne i l'entorn en què es desenvolupa.

Les necessitats educatives especials deriven de:

- a) *Discapacitat intel·lectual*: limitació significativa en el funcionament intel·lectual i en la conducta adaptativa quant al domini conceptual, social i pràctic, i que té implicacions importants en l'aprenentatge escolar de l'alumne.
- b) *Discapacitat motriu*: alteració de l'aparell motor causada per una disfunció en el sistema nerviós central, muscular o ossi-articular que en graus variables limita algunes activitats de la vida diària i que té implicacions importants en l'aprenentatge escolar de l'alumne.
- c) *Discapacitat visual*: alteració de la visió que, encara que se'n facin correccions òptiques, afecta adversament el funcionament escolar.
- d) *Discapacitat auditiva*: pèrdua auditiva de diferent grau que, encara que se'n facin correccions auditives, afecta el processament de la informació lingüística i el desenvolupament de la comunicació, el llenguatge i la parla.
- e) *Trastorn de l'espectre autista*: dèficits persistents en la comunicació i la interacció social en diferents contextos, acompanyats de patrons de comportament, interessos o activitats restringides i repetitives, i que té implicacions importants per a l'aprenentatge escolar.
- f) *Trastorn mental*: alteracions emocionals, cognitives o del comportament que afecten els processos psicològics bàsics, que dificulten l'adaptació de la persona a l'entorn cultural i social i que creen alguna forma de malestar subjectiu.

- g) *Trastorn greu de conducta*: alteració del comportament no imputable a trastorn mental, que limita substancialment les habilitats d'aprenentatge, les habilitats per estructurar o mantenir relacions interpersonals satisfactòries i que comporta alguna forma de malestar subjectiu.
- h) *Malalties degeneratives greus*: malalties en les quals la funció o l'estructura dels teixits biològics afectats o els òrgans anatòmics es deterioren progressivament al llarg del temps i que en graus variables limiten algunes activitats de la vida diària.
- i) *Malalties minoritàries*: conjunt ampli i heterogeni de malalties de baixa prevalença, cròniques i altament discapacitants que comporten una pèrdua molt important de l'autonomia i que tenen implicacions importants per a l'aprenentatge escolar.

2. SITUACIONS DE DESAVANTATGE EDUCATIU

Aquelles que són degudes a la incorporació tardana al sistema educatiu o derivades de situacions socioeconòmiques especialment desfavorides.

- a) *Incorporació tardana*: incorporació inicial de l'alumne al sistema educatiu, en un moment posterior a l'inici de l'educació primària, en els darrers vint-i-quatre mesos o, excepcionalment, quan s'hi ha incorporat en els darrers trenta-sis mesos i procedeix d'àmbits lingüístics i culturals allunyats.
- b) *Situacions socioeconòmiques especialment desfavorides*: situacions familiars, socials, culturals o econòmiques de desavantatge social que requereixen recursos addicionals per garantir el benestar de l'alumne i el seu desenvolupament òptim en el sistema educatiu. Aquestes situacions familiars, socials, culturals i econòmiques interfereixen en l'adquisició dels aprenentatges.

3. TRASTORNS D'APRENTATGE O DE COMUNICACIÓ

Aquells que afecten l'adquisició i l'ús funcional del llenguatge, la lectura, l'escriptura i les habilitats matemàtiques i aquells que afecten el desenvolupament de l'autoregulació emocional i del comportament, tots ells iniciats en la infància i amb implicacions significatives per a l'aprenentatge escolar.

4. ALTES CAPACITATS

Es mostren respostes notablement elevades, o el potencial per aconseguir-les, comparades amb altres alumnes de la mateixa edat, experiència o entorn. Aquests alumnes tenen alts nivells de capacitat en les àrees cognitives, creatives o artístiques, mostren una capacitat excepcional de lideratge o destaquen en matèries acadèmiques específiques.

Dins d'aquesta categoria distingim tres perfils: la superdotació intel·lectual, els talents simples i complexos, i la precocitat.

Les altes capacitats es poden trobar en infants i adolescents de tots els grups culturals, en tots els nivells socials i en tots els àmbits de l'activitat humana.

2.6. EL PLA INDIVIDUALITZAT (PI)

El pla individualitzat és un document que recull les reflexions i la presa de decisions dels equips docents —amb la col·laboració de la família— sobre la planificació de mesures, actuacions i suports per donar resposta a situacions singulars i complexes de determinats alumnes.

S'adreça a aquells alumnes per als quals es considera que les mesures universals són insuficients per assolir les competències bàsiques de l'etapa i els cal qualsevol de les mesures intenses. Excepcionalment, també necessiten un pla individualitzat aquells alumnes que per assolir les competències bàsiques requereixen mesures addicionals.

Ha de ser una eina funcional, àgil i útil que:

- a) Concreta i explicita les prioritats educatives de l'alumne que el requereix i les adaptacions respecte al currículum.
- b) Permet disposar d'un registre sobre els coneixements i les habilitats específiques que s'han d'avaluar, a fi de poder informar sobre el rendiment de l'alumne en l'assoliment d'objectius modificats o alternatius.
- c) Guia l'adaptació de les activitats d'aula que es fan al llarg de la setmana o quinzena per a aquell alumne (activitats, materials, suports...).
- d) Identifica, com a mínim, els àmbits o les àrees per als quals s'utilitzaran criteris d'avaluació inferiors o superiors als del nivell corresponent com a referents per a l'avaluació de l'alumne, que hauran de ser especificats.
- e) Avalua l'alumne tenint en compte sempre els criteris d'avaluació que s'han establert en el seu pla individualitzat i el grau d'assoliment de les competències bàsiques, de la qual cosa cal informar-ne els pares o tutors legals.
- f) Concreta i planifica els suports i les adaptacions que l'alumne podrà necessitar en diferents moments i contextos escolars (aula, pati, menjador, sortides i altres activitats generals del centre), els emplaçaments on estarà i els docents que se'n faran càrrec.

El PI s'ha d'elaborar de manera prescriptiva:

- a) Per als alumnes que presenten necessitats educatives especials.
- b) Per als alumnes nouvinguts que s'incorporen tardanament al sistema educatiu a Catalunya i per als alumnes de procedència estrangera que necessiten suport lingüístic per seguir el currículum ordinari.
- c) Per als alumnes en edat escolar obligatòria que, per motius diversos, no poden assistir a l'escola regularment.
- d) Per als alumnes que compaginen estudis d'ESO o batxillerat amb altres estudis de música, dansa, esport, amb batxillerats d'altres països o estades a l'estranger.
- e) Per als alumnes dels quals es modifica la durada dels estudis de qualsevol etapa.

En qualsevol d'aquest casos, el PI s'ha d'elaborar en el termini màxim de dos mesos des del moment en què se'n detecta la necessitat.

En general, la decisió d'elaborar un PI deriva de les orientacions reflectides en el dictamen d'escolarització elaborat per l'equip d'atenció psicopedagògica (EAP). Es fonamenta en l'avaluació psicopedagògica feta per aquest equip a primària, i per aquest o la persona orientadora a secundària, en col·laboració amb els mestres i el professorat del centre, els pares o tutors legals i l'alumne.

És el tutor o la tutora de l'alumne, amb la col·laboració de l'equip docent —i, si escau, amb l'assessorament dels serveis educatius i prenent en consideració els informes que aportin altres professionals— qui ha d'elaborar i fer el seguiment del PI i actuar com a principal interlocutor amb els pares o tutors legals, els quals, fent partícip l'alumne, han de col·laborar en l'elaboració dels acords presos al PI i en el seguiment d'aquest.

Correspon a la direcció dels centres, amb el vistiplau de la Comissió d'Atenció a la Diversitat, aprovar els PI i facilitar la coordinació i col·laboració dels professionals que intervenen en l'atenció educativa de l'alumne, i vetllar-hi.

El PI s'avalua i actualitza d'acord amb el progrés personal de l'alumne. Es revisa de manera periòdica i, com a mínim, cada curs escolar. Ha de constar en tota la documentació acadèmica de l'alumne i forma part del seu expedient acadèmic.